

DENETÇİ RAPORLARINDA KİLİT DENETİM KONULARININ BİLDİRİLMESİ: BORSA İSTANBUL (BİST) İNŞAAT ENDEKSİ İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Makale Bilgileri

Makale Geliş Tarihi : 25.12.2021

Makale Kabul Tarihi : 19.04.2022

Makale Türü : Araştırma

DOI Numarası : 10.55322/mbakis.1045449

Dr. Öğr. Üyesi Dursun KELEŞ*

Bibliyografik Bilgiler

Keleş, D. (2022). “Denetçi raporlarında kilit denetim konularının bildirilmesi: Borsa İstanbul (BİST) inşaat endeksi işletmeleri üzerine bir araştırma” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi* (Yıl: 2022, Sayı : 67, Sayfa : 241-252) <https://doi.org/10.55322/mbakis.1045449>

ÖZ

Kilit denetim konuları (KDK), bağımsız denetim sürecinde denetçilerin üzerinde odaklanacağı konular arasında en fazla önem arz eden konuları ifade etmektedir. KDK, 09.03.2017 tarih ve 30002 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “BDS 701: Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi (BDS 701)” isimli standartta düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle, gerek hisseleri borsada işlem gören işletmelerin gerekse diğer bağımsız denetime tabi işletmelerin denetimleri sırasında bağımsız denetçi raporlarında KDK’lara yer verilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, BDS 701’in KDK’ların raporlanmasına yönelik getirdiği ilke ve esasların açıklanarak, BİST İnşaat Endeksi’ndeki işletmelerin bağımsız denetçi raporlarında bildirilen KDK’ların içerik analizinin yapılmasıdır. Bu amaçla, çalışmaya konu işletmelere ilişkin 2020 ve 2021 yıllarına ait bağımsız denetçi raporlarında bildirilen KDK’lar incelenmiş ve BİST İnşaat Endeksi’nde yer alan

* Iğdır Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Fakültesi Gümrük İşletme Bölümü, dursun.keles@igdir.edu.tr,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9075-476X>

işletmelere yönelik en fazla üzerinde durulan KDK'ların; yatırım amaçlı gayrimenkuller, hasılat ve finansal borçlar ile ilişkili hususlar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: BDS 701, Denetçi Raporu, Kilit Denetim Konuları

Jel Sınıflandırması: M40, M41, M42

REPORTING KEY AUDIT ISSUES IN AUDITOR'S REPORTS: A RESEARCH ON BORSA ISTANBUL (BIST) CONSTRUCTION INDEX ENTERPRISES

ABSTRACT

Key audit issues (KAI) represent the most important issues among the issues that auditors will focus on in the independent audit process. KAI are regulated in the standard titled "IAS 701: Disclosure of Key Audit Issues in the Independent Auditor's Report (ISA 701)" published in the Official Gazette dated 09.03.2017 and numbered 30002. With this regulation, it is obligatory to include KAI in the reports of independent auditors during the audits of both companies whose shares are traded on the stock exchange and other companies subject to independent audit.

The purpose of this study is to make a content analysis of the KAI reported in the independent auditor reports of the enterprises in the BIST Construction Index, by explaining the principles and principles brought by ISA 701 for the reporting of KAI. For this purpose, the KAI reported in the independent auditors' reports for the years 2020 and 2021 of the enterprises that are the subject of the study were examined and it has been determined that the most emphasized KAI for enterprises in the BIST Construction Index are investment properties, revenues, trade receivables and financial liabilities.

Keywords: ISA 701, New Auditor's Report, Key Audit Issues

Jel Classification: M40, M41, M42

1. GİRİŞ

Denetim, işletmelerin hazırlamış oldukları finansal tabloların muhasebe ve denetim standartları, yasal düzenlemeler, işletme esas sözleşmesi ile işletme içi yönergelere uygun olup olmadığı ve işletmenin gerçek durumunu şeffaf ve güvenilir şekilde yansıtır yansıtmadığının araştırılması amacıyla yapılan faaliyetlerdir. Bu denetim faaliyetlerinin bağımsız uzmanlar tarafından gerçekleştirilmesi, denetim yapılan işletmelerin hazırlamış oldukları finansal tablolara olan güvenin artmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Bu kapsamda hazırlanan bağımsız denetçi raporları, denetim yapılan işletme ile finansal bilgi kullanıcıları arasında bir iletişim vazifesi görmektedir. Denetçi raporları, genellikle yapılan denetim çalışmalarının sonucu hakkında görüş yazıları aracılığıyla bilgiler sunmaktadır. 2017 yılında yürürlüğe konulan BDS 701'in zorunlu hale getirilmesiyle birlikte bağımsız denetim sırasında

denetçilerin üzerinde odaklandığı konular arasında en fazla önem taşıyan KDK'ları kapsayan denetim süreci hakkında da daha ayrıntılı ve şeffaf bilgiler sunulmaya başlanmıştır.

BDS 701, denetçi raporlarının daha şeffaf, daha güvenilir ve finansal bilgi kullanıcılarının denetlenen işletme ile ilgili daha fazla bilgi edinmesine katkıda bulunan önemli düzenlemeler içermektedir. Bu noktada, yapılan düzenleme çerçevesinde KDK'ların bildirilmesinin denetçi raporlarının iletişim değerinin artmasına da önemli katkılar sağladığını ifade etmek mümkündür.

Çalışmada, öncelikle BDS 701'in KDK'ların bildirilmesine yönelik getirdiği ilke ve esaslar açıklanmış, sonrasında BİST İnşaat Endeksi'nde yer alan işletmelerin bağımsız denetçi raporlarında bildirilen KDK'lara ilişkin içerik analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

2. LİTERATÜR ARAŞTIRMASI

Denetçi raporlarında KDK'ların bildirilmesini konu alan gerek ulusal ve gerekse uluslararası düzeydeki çalışmalardan bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.

Atay ve Polat Çeltikci (2021) çalışmalarında; Borsa İstanbul (BİST)-100 şirketlerine yönelik KDK bildirimlerini içerik analizi yöntemiyle incelemişlerdir. Çalışmada, BİST-100'deki alt sektörler bakımından; holdingler ve yatırım şirketlerinin 34 farklı kilit konu ve toplam 91 KDK bildirimleriyle ilk sırada yer aldığı, bunu 18 kilit konuyla kimya ilaç petrol, 18 kilit konuyla metal eşya makine ve 17 kilit konuyla ulaştırma sektörlerinin takip ettiği, bankacılık sektöründe ise 7 farklı kilit konu olmak üzere toplam 66 KDK bildirildiği belirlenmiştir.

Özcan ve Günlük (2021) çalışmalarında; BİST İmalat Sektörü'nün alt sektörü olan Gıda, İçecek ve Tütün sektöründeki işletmelere ait bağımsız denetçi raporlarında bildirilen KDK'lar değerlendirilmiştir. Çalışmada, sektörde faaliyet gösteren işletmelere ilişkin hasılat, maddi duran varlıklar, stoklar, ticari alacaklar, yatırım amaçlı gayrimenkuller, sınırsız ömre sahip maddi olmayan duran varlıklar değer düşüklüğü ve şerefiye olmak üzere toplam 202 adet KDK belirlendiği tespit edilmiştir.

Aktaş ve Acar (2020) çalışmalarında; KDK'ların belirlenmesi sürecinde önemlilik düzeylerinin farklılaşp farklılaşmadığının tespiti amacıyla BİST 100 endeksindeki işletmelerin 2017 ve 2018 yıllarına ilişkin bağımsız denetçi raporları incelenmiş ve önemlilik eşik değerleri, kullanılan hesaplama yöntemleri açısından anlamlı olarak farklılık gösterirken, yıl bazında önemlilik seviyelerinde anlamlı olarak bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Can ve Çil Koçyiğit (2020) çalışmalarında; BDS 701 standardının ortaya çıkarabileceği sonuçlara yönelik denetçi beklentilerini tespit etmek amacıyla Sayıştay Başkanlığı denetçileri üzerine anket araştırması yapılmıştır. Çalışma sonucunda, standarttaki yeni düzenlemenin uygulamasının olumlu sonuçlar doğurmasının beklenildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, ankette BDS 701'e yönelik Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants-IFAC)'nun hedefleriyle aynı doğrultuda görüş bildiren önermelere katılım düzeyinin % 81,4 olarak gerçekleştiği, standart hakkında endişe ve çekince ifade eden önermelere katılım düzeyinin ise % 32,9 olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Teraman ve Çelik (2019) çalışmalarında; BDS 701 çerçevesinde yeni raporlama standartlarındaki KDK'ların tespit edilmesi ve bu çerçevede açıklanacak uygun bilgilerin raporlanmasına kadar olan sü-

reçte mesleki muhakeme sürecinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Yapılan çalışmada, yeni ve gözden geçirilen düzenlemelerin denetçiler açısından fazla bir yüke neden olmayacağı ve denetimin güvenilirliğine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Pratoomsuwan ve Yolrabil (2018) çalışmalarında; Tayland SET Borsası'nda hisse senetleri işlem gören 640 adet işletmenin bağımsız denetim raporu incelenmiştir. Çalışmada, denetçi raporlarında toplam 1230 adet KDK belirlendiği, aynı sektörde faaliyet göstermelerine rağmen işletmeler için bildirilen KDK'ların farklılaştığı ve önem sıralamasına göre hasılat, stok, ticari alacaklar ve maddi duran varlıkların KDK'lar arasında yer aldığı tespit edilmiştir.

Uzay ve Köylü (2018) çalışmalarında; denetçilerin yürütmüş oldukları denetimler sırasında en fazla dikkat etmiş oldukları KDK'ların hangileri olduğunu saptamak amacıyla BİST İmalat Sektörü işletmeleri üzerine analiz gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonuçlarına göre en çok raporlanan KDK'ların; ticari alacaklar, maddi duran varlıklar, hasılat ve stoklar olduğu belirlenmiştir.

Sarısoy (2018) çalışmasında; Bağımsız denetim raporunda yapılan yeni düzenlemelere ve KDK'lara ilişkin denetçi raporu kullanıcılarının görüşleri incelenmiştir. Anket araştırması yapılan çalışmada, KDK'lara yönelik bağımsız denetim çıkar grupları (*bağımsız denetçiler, aracı kurum yöneticileri, halka açık işletme yöneticileri ve bankaların denetim raporunu kullanan birimlerde çalışan görevliler*) arasında önemli beklenti farklılıklarının bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Li (2017) çalışmasında; KDK'ların denetçi raporuna eklenmesine ilişkin maliyet ve faydalar incelenmiştir. Çin'deki işletmeler üzerine yapılan çalışmada, KDK'ları denetçi raporunda yer alan ve yer almayan işletmeler ele alınmış ve Çin'li denetçiler tarafından bildirilen ek bilgilerin diğer ülkeler tarafından bildirilen KDK'lardan içerik ve şekil bakımından çok sınırlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmada, KDK'ların bildirilmesinin önemli faydalar sağlayacağı yönündeki görüşün çalışmadan elde edilen ampirik sonuçlarla desteklenmediği belirtilmiştir.

Biçer ve Erol (2017) çalışmalarında; 701 Nolu Uluslararası Denetim Standardı kapsamında yer alan KDK'ların belirlenmesi ve uygun bilgilerin raporlanmasına kadarki süreçte mesleki muhakeme sürecinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada, denetçi raporunda yer alan KDK'lar bölümünde fazla sayıda bulguya yer verilmesinin denetçinin sunmuş olduğu bulguların etkinliğini azaltabileceği ve denetçilerin kendi sübjektif değerlendirmeleri ile açıklamış oldukları kilit denetim bulgularının finansal bilgi kullanıcılarını yönlendirecek olması nedeniyle denetçi raporundaki diğer bilgilerin gözden kaçırılmasına yol açabileceği tespitinde bulunulmuştur.

Brasel, Doxey, Grenier ve Reffett (2016) çalışmalarında; KDK'ların denetçi raporuna dahil edilmesinin denetçilerin yükümlülükleri üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Çalışmada, KDK'ların denetçi raporuna dahil edilmesinin denetçilerin yükümlülüklerini azalttığı ve denetçi sorumluluğunda bulunan kararlar üzerindeki etkilerinin değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

3. KİLİT DENETİM KONULARI

KDK'lar; denetçilerin mesleki yargısına göre cari faaliyet dönemine ilişkin finansal tabloların denetimi sırasında en fazla önem taşıyan konuları ifade etmektedir. KDK'ların, işletme üst yönetiminden sorumlu

olan kişilere bildirilen konular arasından belirlenmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır (BDS 701, md. 8; Uzay, 2018: 49).

3.1. Kilit Denetim Konularının Amaçları

KDK'ların bildirilmesine yönelik amaçları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (BDS 701, md. 2-3).

- Yapılan denetime yönelik yüksek düzeyde şeffaflık sağlamak suretiyle denetçi raporlarının iletişim değerini artırmak,
- Denetçinin mesleki yargısına göre, cari faaliyet dönemine ilişkin finansal tabloların denetiminde en fazla önem taşıyan konuların anlaşılmasında hedef finansal bilgi kullanıcılarına ekstra bilgiler sağlamak,
- Hedef finansal bilgi kullanıcılarının denetlenen işletmeyi ve bu işletmeye ait finansal tablolardaki önemli yönetim yargısı içeren alanları kavramalarına katkıda bulunmak,
- Hedef finansal bilgi kullanıcılarının denetlenen finansal tablolar ya da yapılan denetime ilişkin birtakım hususlar hakkında işletmenin gerek yönetim ve gerekse üst yönetiminden sorumlu olan kişilerle daha ileri seviyede bir ilişki yürütmelerine zemin hazırlamaktır.

3.2. Kilit Denetim Konularının Belirlenmesi ve Bildirilmesi

Denetçi, yapılan denetim çalışmaları sırasında üst yönetimden sorumlu olanlara bildirilen konular arasından azami ölçüde dikkat etmesini gerektiren konuları tespit etmelidir. Denetçinin, bu tespiti yaparken aşağıdaki hususları dikkate alması gerekmektedir (BDS 701, md. 9).

- “BDS 315: İşletme ve Çevresini Tanımak Suretiyle Önemli Yanlılık Risklerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi” isimli bağımsız denetim standardı gereğince “önemli yanlılık” riskinin daha fazla olduğu değerlendirilen ya da önemli ölçüde riskli olarak görülen alanlar,
- Yüksek düzeyde tahmin belirsizliği içeren muhasebe tahminleri dahil olmak üzere, denetlenen işletme yönetiminin önemli muhakemelerini kapsayan finansal tablo alanlarına yönelik önemli denetçi muhakemeleri,
- Faaliyet dönemi içerisinde ortaya çıkan önemli olay ya da işlemlerin yapılan denetim çalışmalarına etkileri.

Denetçinin, yapılan denetim çalışmaları sırasında bütün KDK'ları “Kilit Denetim Konuları” başlığı içerisinde denetçi raporunun uygun bir yerinde açıklaması gerekmektedir. Bu kapsamda, denetçi raporunun bu bölümünde aşağıdaki açıklamalar yapılmalıdır (BDS 701, md. 11).

- Denetçilerin mesleki yargısına göre cari faaliyet dönemine ilişkin finansal tabloların denetimi sürecinde KDK'ların en fazla önem taşıyan konular olduğu,
- Bir bütün halinde finansal tabloların denetimi kapsamında ve finansal tablolara yönelik denetçi görüşünün belirlenmesinde KDK'ların ele alındığı ve denetçinin KDK'lara ilişkin ayrı bir görüş bildirmediği.

3.3. En Fazla Önem Taşıyan Kilit Denetim Konuları

Denetlenen işletmenin üst yönetiminden sorumlu olan kişilere bildirilen konular arasından herhangi bir konunun KDK olup olmadığının tespitinde dikkate alınması gereken ölçütler aşağıdaki gibidir (BDS 701, md. A29).

- Hedef finansal bilgi kullanıcılarının bütün olarak finansal tabloları anlaması açısından konunun önemi,
- Konunun dayanağını teşkil eden muhasebe politikalarının niteliği ya da sektörde faaliyet gösteren diğer işletmelerle karşılaştırıldığında denetlenen işletme yönetiminin seçtiği muhasebe politikalarının subjektifliği ya da karmaşıklığı,
- Bulunması halinde konuyla ilgili hile ve hatadan kaynaklanan düzeltilmiş ya da biriktirilen düzeltilmemiş usulsüzlüklerin nitelik ya da nicelik açısından önemliliği,
- Konunun ele alınışına ilişkin denetime yönelik prosedürlerin uygulanması ya da bunlara ilişkin sonuçların değerlendirilmesi için gerekli uzmanlık bilgi ve becerilerinin kapsamı ile konuyla ilişkili denetim ekibi dışında yer alan kişiler ile gerçekleştirilen görüşmelerin niteliği,
- Denetime yönelik prosedürlerin uygulanmasında, denetime ilişkin sonuçların değerlendirilmesinde ve denetçi görüşüne dayanak oluşturan güvenilir denetim kanıtlarının elde edilmesine yönelik ortaya çıkan güçlüklerin ağırlığı ve niteliği,
- Konuya ilişkin tespit edilen kontrol eksikliğinin ciddiyet ve önemi,
- Konunun birden fazla ayrı ancak ilişkili denetim değerlendirmelerini kapsayıp kapsamaması (Örneğin, uzun vadeli sözleşmeler; hasılat işlemlerinin muhasebeleştirilmesi, diğer koşula bağlı yükümlülük ve varlıklar ya da hukuki davalar açısından denetçinin azami ölçüde dikkatini çekebilir ve benzer şekilde diğer muhasebe tahminlerini etkileyebilir).

4. BDS 701 KAPSAMINDA BİST İNŞAAT ENDEKSİ İŞLETMELERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmaya konu BİST İnşaat Endeksi'nde yer alan işletmelere ilişkin 2020 ve 2021 yıllarına ait bağımsız denetçi raporlarında bildirilen KDK'lara yönelik bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın amacı, BDS 701'in denetçi raporlarında bildirilmesini zorunlu hale getirdiği KDK'ların BİST İnşaat Endeksi özelinde analiz edilmesidir. Çalışmanın kapsamını ise Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) internet sitesinde yayımlanan "Endeksler" başlıklı grupta yer alan "BİST İNŞAAT (XINSA)" endeksindeki 12 adet işletme ile bu işletmelere ait 2020 ve 2021 yıllarına ilişkin bağımsız denetim raporları oluşturmaktadır.

4.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın amacı ve kapsamı çerçevesinde, KAP internet sitesinden temin edilen BİST İnşaat Endeksi'nde yer alan işletmelere ait 2020 ve 2021 yıllarına ilişkin bağımsız denetim raporları kilit denetime konu olan hususlar açısından içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

4.3. Çalışmanın Bulguları

Çalışmanın bu bölümünde, BİST İnşaat Endeksi'nde yer alan işletmelere ait 2020 ve 2021 yıllarında gerçekleştirilen bağımsız denetim faaliyetleri sonucunda düzenlenen denetçi raporlarında özellikle hangi konuların KDK olarak bildirildiği ve bildirim sayılarına yönelik karşılaştırmalı bulgulara yer verilmiştir.

BİST İnşaat Endeksi'ndeki işletmeler ve bu işletmelere ait bağımsız denetçi raporlarında bildirilen KDK'ların sayısına ilişkin veriler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: BİST İnşaat Endeksi İşletmeleri ve Bildirilen Kilit Denetim Konusu Sayısı

İŞLETME ADI	SEKTÖR KİMLİĞİ	BİLDİRİLEN KİLİT DENETİM KONUSU SAYISI	
		2020 YILI	2021 YILI
Anel Elektrik Proje Taahhüt ve Ticaret A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları	ANELE	2	2
Birleşim Mühendislik Isıtma Soğutma Havalandırma Sanayi Ticaret A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları	BRLSM	2	2
Dap Gayrimenkul Geliştirme A.Ş.	DAPGM	-	2
Edip Gayrimenkul Yatırım Sanayi ve Ticaret A.Ş.	EDIP	-	2
Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları	ENKAI	3	2
Girişim Elektrik Sanayi Taahhüt ve Ticaret A.Ş. ve Bağlı Ortaklığı	GESAN	2	2
Kuyumcukent Gayrimenkul Yatırımları A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları	KUYAS	3	3
Orge Enerji Elektrik Taahhüt A.Ş. ve Bağlı Ortaklığı	ORGE	1	2
San-EI Mühendislik Elektrik Taahhüt San. Tic. A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları	SANEL	2	1
Türker Proje Gayrimenkul ve Yatırım Geliştirme A.Ş.	TURGG	1	1
Yayla Enerji Üretim Turizm ve İnşaat Tic. A.Ş.	YAYLA	3	3
Yeşil Yapı Endüstrisi A.Ş.	YYAPI	-	-
TOPLAM		19	21

Tablo 1’den görüldüğü üzere, BİST İnşaat Endeksi’nde 12 adet işletme yer almaktadır. Bu işletmelerin incelenen bağımsız denetim raporlarına göre; 2020 yılı için 19 adet, 2021 yılı için 21 adet KDK bildirildiği tespit edilmiştir. Tabloya göre, bağımsız denetim raporlarında en fazla KDK bildirimi yapılan işletmelerin; Kuyumcukent Gayrimenkul Yatırımları A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları, Yayla Enerji Üretim Tur. ve İnş. Tic. A.Ş. ile Enka İnş. ve San. A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları olduğu tespit edilmiştir. Bağımsız denetim raporlarında en az KDK bildirimi yapılan işletmelerin; Türker Proje Gayrimenkul ve Yatırım Geliştirme A.Ş. ile Edip Gayrimenkul Yatırım San. ve Tic. A.Ş. ile Dap Gayrimenkul Geliştirme A.Ş. olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, Edip Gayrimenkul Yatırım San. ve Tic. A.Ş. ile Dap Gayrimenkul Geliştirme A.Ş.’ye yönelik 2020 yılında, Yeşil Yapı Endüstrisi A.Ş.’ye yönelik ise gerek 2020 yılı gerekse 2021 yılında herhangi bir KDK bildirimi yapılmadığı tespit edilmiştir.

BİST İnşaat Endeksi’ndeki işletmelere ait bağımsız denetçi raporlarında bildirilen KDK’ların dağılımına ilişkin veriler ise Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Bildirilen Kilit Denetim Konularının Dağılımı

BİLDİRİLEN KİLİT DENETİM KONULARI	BİLDİRİLEN KİLİT DENETİM KONULARININ SAYISI VE YÜZDELİK DAĞILIMI			
	2020 YILI	YÜZDE %	2021 YILI	YÜZDE %
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller/Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerin Gerçeğe Uygun Değerinin Belirlenmesi-Değerlemesi	3	15,78	6	28,58
İnşaat Sözleşmelerine İlişkin Hasılatın Muhasebeleştirilmesi	3	15,78	2	9,52
Hasılatın Muhasebeleştirilmesi	3	15,78	3	14,29
Ticari Alacaklar/Ticari Alacaklarda Değer Düşüklüğü	2	10,52	1	4,76
Finansal Borçlar	2	10,52	3	14,29
İlişkili Taraf Bakiye ve İşlemlerinin Değerlendirilmesi	1	5,27	1	4,76
Maddi Duran Varlıkların Değerlemesi/Maddi Duran Varlıklar Değer Düşüklüğü	1	5,27	1	4,76
Stoklar/Stok Değerleme Yöntemleri/Stok Değer Düşüklüğü	1	5,27	2	9,52
Maddi/Maddi Olmayan Duran Varlıklar ile Yatırım Amaçlı Gayrimenkullere İlişkin Aktifleştirme Uygulamaları	1	5,27	1	4,76
İnşaat Sözleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi	1	5,27	1	4,76
Ertelenen Verginin Geri Kazanılabilirliği	1	5,27	-	-
TOPLAM	19	100	21	100

Tablo 2'ye göre, BİST İnşaat Endeksi'ndeki işletmelerin bağımsız denetim raporlarında yer alan KDK'lar içerikleri bakımından incelendiğinde; en fazla "Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller/Yatırım Amaçlı Gayrimenkullerin Gerçeğe Uygun Değerinin Belirlenmesi-Değerlemesi" konusunda, en az "Ertelenen Verginin Geri Kazanılabirliği" konusunda bildirim yapıldığı tespit edilmiştir.

Buna göre, BİST İnşaat Endeksi'nde yer alan işletmelerin bağımsız denetçi raporlarında ilk üç sırada bildirilen KDK'ların; yatırım amaçlı gayrimenkuller, hasılat ve finansal borçlar ile ilişkili konular olduğunu ve inşaat sektörünün yapısı gereği bu konuların bağımsız denetim sürecinde denetçilerin üzerinde odaklandığı konular arasında en fazla önem taşıyan konuların başında geldiğini ifade etmek mümkündür.

5. SONUÇ

Bağımsız denetim faaliyetleri sırasında denetçilerin üzerinde odaklanacağı konular arasında en fazla önem taşıyanlar KDK'ları oluşturmaktadır. Bu konular, 09.03.2017 tarih ve 30002 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "BDS 701: Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi" isimli standartta düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile gerek hisseleri borsada işlem gören işletmelerin gerekse diğer bağımsız denetime tabi işletmelerin denetimleri sırasında bağımsız denetçi raporlarında KDK'ların bildirilmesi zorunlu hale getirilmiştir.

KDK'ların bildirilmesinin en önemli amacının, yapılan denetim faaliyetlerine yönelik daha fazla şeffaflık sağlamak suretiyle denetçi raporlarının iletişim değerini artırmak olduğu ifade edilebilir. KDK'ların, yapılan denetim faaliyetleri sırasında denetlenen işletmenin üst yönetiminden sorumlu olanlara bildirilen konular arasından denetçi tarafından azami ölçüde dikkat etmesini gerektiren konular esas alınarak tespit edilmelidir. Gerçekleştirilen denetim faaliyetleri sırasında ise, denetçinin KDK'ları "Kilit Denetim Konuları" başlığı içerisinde denetçi raporunun uygun bir yerinde bildirerek açıklaması zorunludur.

Bu çalışmada, BİST İnşaat Endeksi'nde yer alan işletmelere ait 2020 ve 2021 yıllarında gerçekleştirilen bağımsız denetim faaliyetleri sonucunda düzenlenen denetçi raporlarında hangi konuların KDK olarak bildirildiği ve bildirilen KDK sayılarına yönelik karşılaştırmalı bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda, Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP) internet sitesinde yayımlanan "BİST İNŞAAT (XINSA)" endeksindeki 12 adet işletme ile bu işletmelere ait 2020 ve 2022 yıllarına ilişkin bağımsız denetim raporları bildiri yapılan KDK'lar açısından içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, Dap Gayrimenkul Geliştirme A.Ş. ve Edip Gayrimenkul Yatırım Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye ait 2020 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporlarında herhangi bir KDK bildiri yapılmazken, 2021 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporlarında 2'şer adet KDK bildiri yapıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, Enka İnşaat ve Sanayi A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları'na ait 2020 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporunda 3 adet KDK bildiri yapılırken, 2021 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporunda 2 adet KDK bildiri yapıldığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde, San-El Mühendislik Elektrik Taahhüt San. Tic. A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları'na ait 2020 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporunda 2 adet KDK bildiri yapılırken, 2021 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporunda 1 adet KDK bildiri yapıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Orge Enerji Elektrik Taahhüt A.Ş. ve Bağlı Ortaklığı'na ait 2020 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporunda 1 adet KDK bildiri yapılırken, 2021 yılına ilişkin bağımsız denetçi raporunda 2 adet KDK bildiri yapıldığı tespit edilmiştir. Bağımsız denetçi raporlarında en fazla bildirilen KDK'ların ise;

yatırım amaçlı gayrimenkuller, hasılat ve finansal borçlar ile ilişkili konular olduğu gözlemlenmiştir. İnşaat sektörünün kendine özgü yapısı ve özellikli durumu nedeniyle en fazla bu KDK'ların bildirilmesi beklenen bir durumdur. Ayrıca, bu KDK'lar içerisinde yer alan yatırım amaçlı gayrimenkullerin gerçeğe uygun değerlerinin belirlenmesinin/değerlemesinin inşaat sektörünün temel faaliyet konusu kapsamında kaldığından denetim faaliyetleri süresince KDK olarak bildirilmesi beklenen bir gelişmedir. Bununla birlikte, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yapılan güncelleme çalışmaları neticesinde "TMS 18: Hasılat" ve "TMS 11: İnşaat Sözleşmeleri" isimli standartların yürürlükten kaldırılarak yerine "TFRS 15: Müşteri Sözleşmelerinden Hasılat" standardının yürürlüğe konulmasıyla birlikte, özellikle ilk geçiş uygulamalarında (*yıllara yaygın inşaat ve onarım faaliyetlerine ilişkin hasılatın ne şekilde tespit edilerek raporlanacağı gibi*) yine ilgili KDK'ların denetçiler tarafından önemli görülerek, inşaat sektöründeki işletmelere ait bağımsız denetçi raporlarında KDK olarak bildirilmelerinin beklenen bir gelişme olduğunu ifade etmek mümkündür.

BİST İnşaat endeksi özelinde yapılan bu çalışmanın, literatüre katkı sağlayacağı ve gelecekteki araştırmacılara yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, BİST'te yer alan farklı endeks ve sektörlerde yapılacak başkaca çalışmalar ile denetçi raporlarında bildirilen KDK'ların sektörler arasında benzerlik veya farklılık gösterip göstermediğine yönelik tespitler yapılarak literatüre farklı bir katkı sağlanabileceği değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aktaş, R. ve Acar, M. (2020). Bağımsız Denetimde Önemlilik Perspektifinden Kilit Denetim Konuları: BİST 100 Uygulaması. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 38 (2): 185-214.
- Atay, M. S. ve Polat Çeltikçi N. (2021). Kilit Denetim Konuları (KDK) Bildirimlerinin İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi: Borsa İstanbul (BİST-100) Şirketleri Üzerine Bir Araştırma. *Mali Çözüm Dergisi*, (164): 113-142.
- BDS 701: Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi Standardı.
- Biçer, A. A. ve Erol, S. (2017). UD 701 Kapsamında Denetimde Tespit Edilen Bulguların Finansal Bilgi Kullanıcılarına Sunulması. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 12 (47): 71-84.
- Brasel, K., Doxey, M., Grenier, J. ve Reffett, A. (2016). Risk Disclosure Preceding Negative Outcomes: The Effects of Reporting Critical Audit Matters on Judgements of Auditor Liability. *Current Issues In Auditing*, 10 (2): 1-10.
- Can, M. ve Çil Koçyiğit, S. (2020). BDS 701 Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetçi Raporunda Bildirilmesi Standardı Uygulaması Üzerine Bir Araştırma. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 13 (3): 739-771.
- Li, H. (2017). The Benefit Of Adding Key Audit Matters To The Auditing Report. *Advances in Economics, Business and Management Research*, (49): 21-24.
- Özcan, M. ve Günlük, M. (2021). Borsa İstanbul İmalat Sektöründeki Kilit Denetim Konularının Belirlenmesi: Gıda, İçecek ve Tütün Alt Sektöründe Bir İnceleme. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi*, 1 (1): 22-35.
- Pratoomsuwan, T. ve Yolrabil, O. (2018). The Key Audit Matter (Kam) Practices: The Review of First Year Experience in Thailand. *NIDA Business Journal*, (23): 63-91.
- Sarısoy, Ö. (2018). *Kilit Denetim Konularına Bağımsız Denetim Raporunda Yer Verilmesi ve Beklenti Farkları* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Teraman, Ö. ve Çelik, B. (2018). Kilit Denetim Konularının Bağımsız Denetim Raporuna Yansıması: Bağımsız Denetçileri Etkilemesi Üzerine Bir Araştırma. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 23 (1): 49-61.
- Uzay, Ş. ve Köylü, Ç. (2018). Kilit Denetim Konuları: Borsa İstanbul Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, (52): 47-70.

